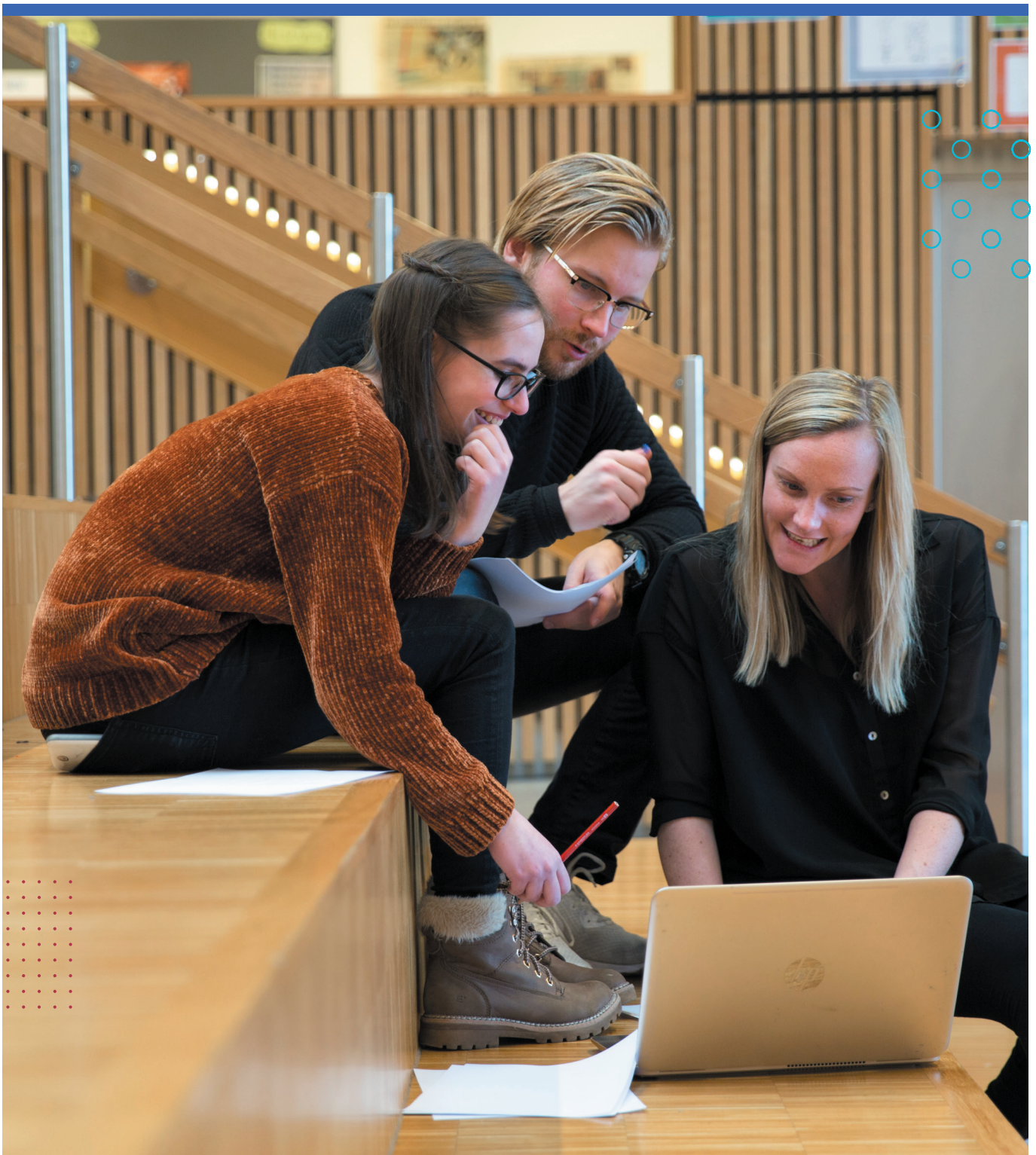

Handlingsplan for inkluderende læringsmiljø 2018 - 2023

Innhold

Forord	3
Del 1: Generell del	4
Visjoner, verdier og mål	4
Sentrale begrep	5
Funksjonshemming og funksjonsnedsettelse	5
Universell utforming og individuell tilrettelegging	6
Lovverk	7
Oppsummering del 1	8
Systematisk arbeid med inkluderende læringsmiljø	8
Del 2: Tiltaksplan og prioriteringer	9
Identifiserte barrierer, aktuelle tiltak og ansvarlige for gjennomføring	9
TEMA: Mottak av nye studenter	10
TEMA: Tilrettelegging for enkeltstudenter	11
TEMA: Digitalisering	11
TEMA: Opplæring og informasjon	12
TEMA: Organisasjon og kommunikasjon	13
TEMA: Fysisk læringsmiljø	13

Forord

Lik rett til utdanning har i mange år stått sentralt i norsk utdanningspolitikk. Dette innebærer at alle skal ha like muligheter til utdanning uavhengig av faktorer som bosted, kjønn, sosial og kulturell bakgrunn og funksjonsvariasjoner. Studentene er hjertet i USN. Det er engasjementet for studentene som skal kjennetegne oss. En av våre kjerneverdier i USN er å være «Nær og tilgjengelig» for våre studenter, og det gjelder for alle våre studenter, uavhengig av eventuelle permanente eller temporære funksjonsnedsettelse.

Både gjennom sentrale føringer og i henhold til egne visjoner har USN et ansvar for å tilrettelegge studietilbud og omgivelser for ulike typer funksjonsnedsettelse. Denne handlingsplanen er derfor en nyttig presisering og et rammeverk for våre visjoner om inkludering og mangfold.

Fokus på Universell utforming og Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk medfører nye utfordringer og nytt lovverk inkluderer funksjonshemmede i større grad enn før. Ny teknologi innebærer både muligheter og nye barrierer for studenter som har en eller annen form for funksjonsnedsettelse. Vår viktigste oppgave i årene fremover blir å inkludere flest mulig i de ordinære løsningene, slik at behovet for særløsninger blir minst mulig. Samtidig må vi ha rom for å gjøre tilpasninger for den enkelte.

De seneste årene har flere studenter med funksjonsnedsettelse søkt seg til USN, og behovet for tilrettelegging øker i takt med dette. Det er en gledelig utvikling at USN synes å være et attraktivt studiested for alle. Det forventes en økning også i årene fremover, dette har sammenheng med at stadig flere elever med funksjonsnedsettelse fullfører videregående skole, og deretter ønsker å ta høyere utdanning. I denne planen er det på ulike temaer identifisert konkrete barrierer for studenter, samtidig som det gis konkrete forslag til hvordan vi kan bygge ned disse barrierene. På samme måte som USN ønsker å være et ledende universitet på utdanning og forskning, ønsker vi å være ledende på ivaretagelse og inkludering av studenter.

Det er av stor betydning for gjennomføringen av handlingsplanen at tilrettelegging og omsorg for studenten er noe som hele USN tar ansvar for, slik at vi sammen kan nå målet om full inkludering av studenter med funksjonsnedsettelse. USN skal være et godt og attraktivt utdanningssted for alle studenter.

USN vil følge det videre arbeidet og vurdere fremdriften i tiltakene jevnlig.

Lykke til med arbeidet!

Petter Åsen
Rektor

Del 1: Generell del

Visjoner, verdier og mål

Alle studenter har lik rett til utdanning, og et godt læringsmiljø tar hensyn til mangfoldet i studentpopulasjonen.

Universell utforming og tilrettelegging er nedfelt i FNs konvensjon om rettigheter for mennesker med nedsatt funksjonsevne. Europarådet har egne resolusjoner på universell utforming for utdanninger og studenters rett til full deltagelse gjennom universell utforming. Regjeringens handlingsplan for universell utforming og økt tilgjengelighet har som målsetting at Norge skal være universelt utformet i 2025.

Kunnskapsdepartementet har pålagt alle høyere utdanningsinstitusjoner å utforme egne handlingsplaner for studenter med behov for tilrettelegging i studiesituasjonen. Universitets- og høyskoleloven fastslår at læringsmiljøet skal utformes etter prinsippet om universell utforming (§ 4-5).

Det er et mål i norsk utdanningspolitikk at man skal ha lik rett til høyere utdanning. Universitets- og høyskolelovens § 4-3. (5) pålegger at «Institusjonen skal, så langt det er mulig og rimelig, legge studiesituasjonen til rette for studenter med særskilte behov.»

Å inkludere mennesker med særskiltebehov er en del av det samfunnsoppdraget USN har. I Strategi 2017 – 2021 har USN mål om å være «Nær og tilgjengelig – tett på studenter». En av verdiene er at «Studentene møter ansatte som både utfordrer og støtter dem i læringsprosessene» og det er en ambisjon å «Utvikle campus som er sosialt inkluderende og kulturelt stimulerende». I tillegg til egne visjoner og ambisjoner har vi ulike lovpålagte forpliktelser når det kommer til tilrettelegging

Universell utforming er visjonen som Norge strekker seg etter, og regjeringen har i handlingsplan for universell utforming og økt tilgjengelighet 2009-2013, slått fast at «Norge skal være universelt utformet innen 2025». I påvente av et universelt utformet samfunn og med vissheten om at alle behov ikke kan fanges opp via universell utforming må, institusjonen sørge for individuell tilrettelegging.

USN må tilstrebe et kvalitativt likeverdig tilbud til studentene uavhengig av studiested. Det må bygges opp kvalitetsrutiner som ivaretar dette. En sentral utarbeidet konsensus og felles forståelse må være styrende for lokalt arbeid, men kunne gi åpning for særskilte lokale løsninger der det er nødvendig og hensiktsmessig.

I tillegg til å jobbe med en slik felles forståelse blir det viktig å få på plass forutsigbare rutiner og prosedyrer for hvordan USN tar imot og håndterer studenter som har behov for tilrettelegging, både ved eksamen og i deres læringsmiljø/studiesituasjon. For å sikre studentens rettigheter må studentene ha adgang til å klage på manglende eller mangelfull tilrettelegging. For at dette skal være mulig må det utredes en ordning der kompetente fagpersoner med ansvar for tilrettelegging har mulighet for å fatte bindende vedtak om tilrettelegging i USN.

Kilder:

Regjeringens handlingsplan for universell utforming

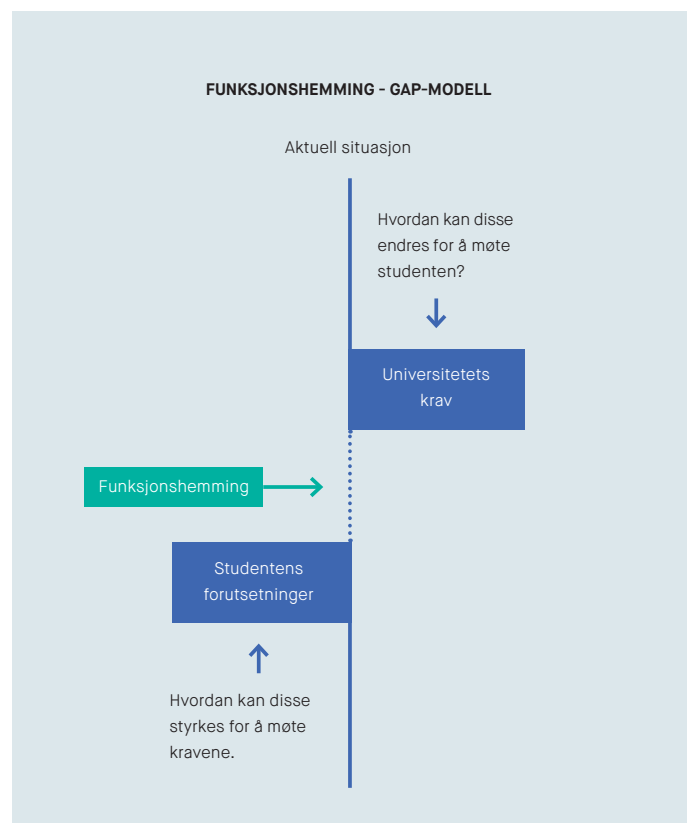
<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/handlingsplanforuniversell-utforming/id2472380/>

Sentrale begrep

Funksjonshemming og funksjonsnedsettelse

De senere år er fokuset på at individer med funksjonshemming har en begrensning flyttet mer over mot de begrensningene som ligger i hvordan samfunnet rundt er bygd opp. Det er grunn til å hevde at det nå finnes overveiende enighet om at det ofte kan oppstå et gap mellom individets forutsetninger og samfunnets krav (GAP-modellen)

Funksjonshemming og funksjonsnedsettelser anses å oppstå i individets relasjon til krav, normer og forventinger knyttet til bestemte situasjoner. Man kan altså ha en nedsatt funksjonsevne i en bestemt situasjon, men ved hjelp av en tilrettelegging eller et hjelpemiddel, kan funksjonsnivået være 100%. Det er i avstanden mellom individets forutsetninger og omgivelsenes krav at funksjonshemminger oppstår, slik illustrasjonen her viser:

Figur 1: GAP modellen viser avstand mellom Universitetets krav og studentenes forutsetninger.

Gapet mellom individets forutsetninger og omgivelsenes krav oppleves i enkelte tilfeller å være barrierer som er vanskelig å forsere. Både høyskolen og studenten har ansvar for å redusere avstanden mellom krav og forutsetninger, eller finne likeverdige situasjoner der dette gapet minimeres eller forsvinner.

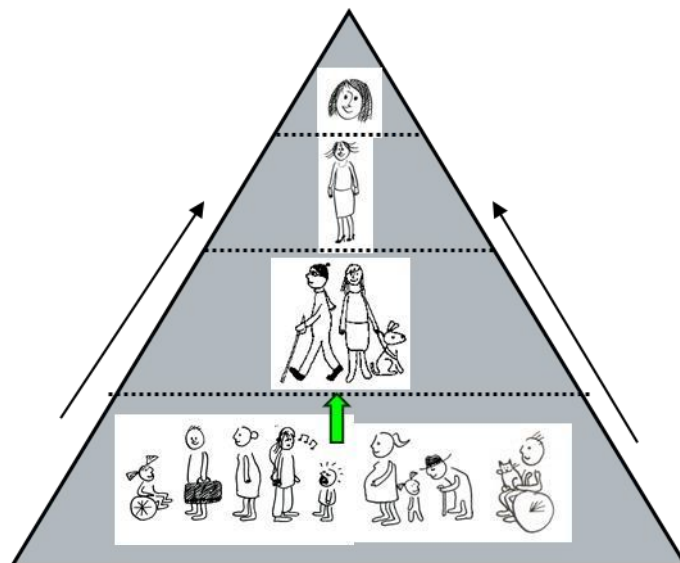
Individuell tilrettelegging og økt tilgjengelighet, vil bidra til å tette det uønskede gapet. Avstanden mellom forutsetninger og krav, og gapet vil være tydeligst for studenter med psykiske eller fysiske funksjonsnedsettelse.

Både Universitetet og studenten har ansvar for å redusere avstanden mellom krav og forutsetninger, eller finne likeverdige situasjoner der gapet minimaliseres eller forsvinner uten at det faglige læringsutbyttet forringes.

Alle ansatte ved USN skal til enhver tid søke å oppfylle det ansvaret vi har for at studentene skal lykkes. God tilrettelegging kan noen ganger være komplisert og tidkrevende og få til, det er derfor avgjørende at studentene i god tid melder inn sine behov. USN må sikre tydelig og god informasjon om hvordan og hvorfor dette skal gjøres, både til studenter, ansatte og samarbeidende instanser.

En stor andel av studentene ved landets høyskoler og universiteter melder om at de har behov for en eller annen form for tilrettelegging. 24 % rapporter om en fysisk eller psykisk funksjonsnedsettelse (Eurostudent V, 2015). I USNs egen undersøkelse fra Studiestart 2017, oppgir 9,3 % av studentene at de har et behov for tilrettelegging, men kun 58% av disse oppgir at de har fått nødvendig hjelp til dette.

Universell utforming og individuell tilrettelegging

Figur 2: Modellen illustrerer at Universell Utforming vil være tilstrekkelig for de fleste, men at det i noen tilfeller vil være behov for individuelle tilrettelegginger der Universell Utforming ikke er tilstrekkelig. (Kilde universell.no)

Lovverk

USN må forholde seg til lovverk som regulerer universell utforming og Individuell tilrettelegging.

- Universitets- og høyskoleloven (UHL)

- § 4-3 om Læringsmiljø slår fast at læringsmiljøet skal utformes etter prinsipper om universell utforming
- man skal i tillegg legge til rette for funksjonshemmede så langt det er mulig og rimelig

- Lov om offentlige anskaffelser (LOA, fra 2006) § 6 hjemler bestemmelser om universell utforming

- Plan- og bygningsloven (PBL, 2008/2009)

- har vedtatt prinsippet om universell utforming som en del av formålsparagrafen ○ Byggeteknisk forskrift (2010) legger viktige premisser til grunn for arbeid med tilrettelegging av bygg

- Lov om Forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne (Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven, DTL, 2009).

- § 9 fastslår plikten til generell tilrettelegging (universell utforming) ○ § 12 fastslår at utdanningsinstitusjonene er pliktig til å legge til rette for den enkelte dersom det på ulike områder er løsninger som ikke inkluderer alle

-Likestillings- og diskrimineringsloven, LDL (2018)

Likestillings- og diskrimineringsloven som trer i kraft i 2018 fremmer krav om universell utforming og egnet individuell tilrettelegging:

- § 6 medfører et generelt diskrimineringsvern for alle ○ § 12 slår fast at brudd på plikten til individuell tilrettelegging eller universell utforming er diskriminering
- § 17 gir universiteter og høyskoler en generell plikt til universell utforming ○ § 18 gir universiteter og høyskoler plikt til universell utforming av IKT ○ § 19 gir universiteter og høyskoler en plikt til å jobbe aktivt å målrettet for universell utforming
- § 21 slår fast at studenter med funksjonsnedsettelse har rett til egnet tilrettelegging av lærested, undervisning, læremidler og eksamen

Kilde: www.lovdatab.no

I Universitetets Strategiplan 2017 – 2021 står det at USN skal ha: «Studenter som kjenner høy grad av tilhørighet, trivsel og trygghet.» og: «Alle studieprogram skal tilrettelegge for god kandidatproduksjon.» Et inkluderende læringsmiljø vil være et viktig element for å nå målene i strategiplanen.

Kvalitetsreformen og nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk

Kvalitetsreformen i høyere utdanning, gjennomført i 2003 (St.mld.27, 2001), hadde som mål å styrke kvaliteten på utdanningen slik at flere skulle lykkes med å gjennomføre studiene. Reformen skulle blant annet medføre økt utdanningsintensitet, tettere oppfølging, nye eksamens- og evalueringsformer, og styrket kvalitet for å sikre økt gjennomstrømning. Det er positivt at kontaktflatene med lærerkreftene er økt og at det er åpnet for økt fleksibilitet i vurderingsformer. Men det kan også være utfordrende for noen med økte produksjonskrav, obligatorisk oppmøter, mer internettbasert læring og krav til raske omstillinger. Nye eksamens- og evalueringsformer kan for mange oppleves å komme i tillegg til de gamle og ikke som en erstatning. Studenter med forflytningsvansker, dysleksi, kroniske lidelser, kognitiv svikt, nedsatt hørsel eller nedsatt syn, vil i enkelte tilfeller ikke kunne delta i enkelte læringsaktiviteter eller eksamens- og evalueringsformer.

Oppsummering del 1

Systematisk arbeid med inkluderende læringsmiljø

Høgskoler og universiteter er lovpålagt å ha en plan for inkludering av studenter med nedsatt funksjonsevne. Med tiden har fokuset blitt endret fra å utelukkende omhandle studenter med funksjonsnedsettelse til å omhandle læringsmiljøet til alle høyskolens studenter.

Det som fremstår som avgjørende tilrettelegging for at én student skal lykkes, ofte vil være svært nyttig for en større gruppe, ja kanskje hele studentmassen. Et eksempel på dette er bruk av mikrofon og høyttalere i auditorier og klasserom. Noen av våre studenter er helt avhengig av dette for sitt læringsutbytte, men alle vil ha en fordel av å slippe å anstrenge seg for å høre hva foreleser sier.

Læringsmiljøet er ikke en statisk faktor, men er i konstant endring og utvikling. USN og LMU vil arbeide systematisk og kontinuerlig med å identifisere utfordringer samt fremme forslag til forbedringer. I tillegg til dialog og innspill fra de ulike fagmiljøer vil LMU i henhold til vedtatt arbeidsplan for LMU foreta jevnlig og generelle læringsmiljøundersøkelse som kartleggingsverktøy. Ved hjelp av dette vil barrierer identifiseres og det kan settes inn tiltak for å bryte dem ned. Handlingsplanens del 2 vil følges opp årlig gjennom en statusrapport til LMU. Del 2 kan justeres på bakgrunn av denne årlige gjennomgangen.

Figur 3: 4 studenter jobber sammen i gruppe

Del 2: Tiltaksplan og prioriteringer

Identifiserte barrierer, aktuelle tiltak og ansvarlige for gjennomføring

Koordinator for studenter med funksjonsnedsettelse og LMU-sekretær har høsten 2017, gjennomført 13 dialogmøter a 1 time. Seksjoner og avdelinger ved USN som LMU har vurdert som sentrale, har vært invitert for å identifisere barrierer for et inkluderende læringsmiljø, og foreslå tiltak som kan bidra til å bygge ned disse barrierene.

Undersøkelser som Studentenes Helse og trivselsundersøkelse (SHOT), læringsmiljøundersøkelse og Studiestartundersøkelsen vil sammen med lover og forskrifter, legge premisser for prioriterte satsningsområder. I tillegg er det viktig å se til hvilke utfordringer og utviklingsområder resten av sektoren har, samt føringer og rapporter fra Universell* som er departementets nasjonale pådriver for tilgjengelighet i høyere utdanning. Eksempler på dette kan være kampanjer med økt fokus på rusforebyggende arbeid, kampanjer mot mobbing, forebygging av ensomhet, retningslinjer for digitalisering av undervisningsmaterieell etc.

Innspillene som kom frem i møtene, ble kategorisert i temaer med forslag til tiltak, og seksjoner eller avdelinger er blitt ansvarliggjort. Handlingsplanen har vært på høring hos alle som deltok i møtetrekket samt alle som er ansvarliggjort. En sentral målsetning for hele USN er å strekke seg så langt det er mulig for å innfri de til enhver tid lovgitte krav til universell utforming.

TEMA: Mottak av nye studenter

Barrierer	Tiltak/Løsningsforslag	Ansvarlig	Kommentar
Studenter opplever å ikke bli inkludert. Alle må med. Også de internasjonale studentene	-tilbud også om engelskspråklig omvisning på åpen dag -det bør tilbys alternative arrangementer i studiestarten -utvikle en verktøykasse med tips til hvordan «varme opp» klassen.	-Avdeling for utdanning og studiekvalitet. Studiestartansvarlig på campus	
Erfaringer og tiltak som gjøres gjennom piloter for å bidra til gjennomstrømming blir i liten grad delt med andre	Samle, dele og løfte frem gode eksempler på tiltak som gjennomføres ved studiestart.	Seksjon for studiekvalitet og analyse	
Studenters opplevelse av manglende tilhørighet	Miljøskapende aktiviteter	Fakultet/Institutt/ studieprogram	
Mange studenter melder ikke fra, og vet ikke hvordan de skal melde fra om sine tilretteleggingsbehov	-Oppdatert og tydelig informasjon på intranettet og Internettsidene, informasjonsskjermer, fadderopplæring informasjonsdag etc. - Etablere en mentorordning for å tilrettelegge for oppfølging ut over fadderordningen Utvide fadderordningen til å være gjeldende lenger enn bare oppstartsuka. Videreutvikle fadderordningen jfr. undersøkelsen om studiestart 2017.	Kommunikasjonsavdeling en -Seksjon for studentstøtte og karrieretjenester	Det er viktig å informere godt om tilrettelegging i oppstartsuka. Også faddere bør ha noe innsikt i dette.

TEMA: Tilrettelegging for enkeltstudenter

Barrierer	Tiltak/Løsningsforslag	Ansvarlig	Kommentar
Det er ikke definerte ansvarlige kontaktpersoner for tilrettelegging på hver campus.	Saken må løftes frem, og det må være et mål at alle campus i løpet av kort tid får på plass en person med ansvar for tilrettelegging slik universitets- og høyskoleloven forventer.	Avdeling for utdanning og studiekvalitet	
Uklart for studenter og ansatte hvem som har ansvar for hvilke områder og tjenester til studentene	-Rolleavklaring USN, SSN, NAV og statsbygg. -Sentrale personer som f.eks. kontaktpersoner med ansvar for tilrettelegging, får myndighet til å fatte enkeltvedtak om tilrettelegging for studenter.	Avdeling for utdanning og studiekvalitet	Et vedtak om tilrettelegging vil ansvarliggjøre både ulike involverte ved Universitetet samt andre involverte instanser. Studenten vil kunne påklage vedtak.
Mangelfull bruk av mikrofoner og høyttalere.	Gjøres obligatorisk i alle auditorier som har slikt utstyr.	Viserektor for utdanning og studiekvalitet	Hver enkelt foreleser må også gjøres ansvarlig for dette.
USNs forskrift er utfordrende for studenter som har behov for tilrettelegging	1. søknadsfrist for tilrettelegging må være senere enn 1.september 2. vedtak om tilrettelegging må gjelde for hele studieprogramperioden		

TEMA: Digitalisering

Barrierer	Tiltak	Ansvarlig	Kommentar
Wiseflow har en innebygd stavekontroll / retteprogram som kan brukes av dyslektikere, men kvaliteten er ikke god nok og derfor har ikke USN tatt denne i bruk.	Dette må etterspørres hos leverandør og komme på plass.	Seksjon for eksamen	I dag tilrettelegges for våre studenter ved å bruke datalab hvor eksamen gjennomføres med stavekontroll i Word eller Lingdys, for studenter som har fått innvilget det. Behovet for utvikling er meldt inn via nasjonal samordningsgruppe i regi av Uninett, i tillegg til at USN har meldt det direkte til systemleverandør.

Teksting av filmer som legges i Canvas	Finne tilfredsstillende systemer og rutiner på dette	USN eDU	
Trykte kompendier kan ikke gjøres tilgjengelige på lyd for studenter med dysleksi eller synsproblemer	Digitale kompendier innføres som standard ved USN	Viserektor for utdanning	En talesyntese kan lese opp teksten når den er digital.

TEMA: Opplæring og informasjon

Barrierer	Tiltak/Løsningsforslag	Ansvarlig	Kommentar
Opplevs å være lite informasjon til ansatte om tilrettelegging på intranett. Både generelt, men også konkret på ulike temaer (f.eks. syn, hørsel, ensomhet, sosial angst,	-Dokument med tips om hvor man henvender seg, om støtteordninger og ulike hjelpemidler. -Rutinebeskrivelser og ansvarsfordeling på de det er mulig å utarbeide det på.	Seksjon for studentstøtte og karrieretjenester USN eDU	

ADHD, asperger, dysleksi, bevegelseshemninger)	-Webinarer med fokus på enkelte diagnoser/ funksjonsnedsettelse		
Opplevelse blant ansatte av å ikke ha tilstrekkelig trygghet i veilederrollen, behov for veilederkompetanse	-Veilederrollen og veilederkompetanse må vektlegges i kompetanseheving av studieveiledere -Studieveilederforum kan etableres lokalt ved campus for erfaringsdeling og kollegaveiledning.	Avdeling for Utdanning og studiekvalitet Fakulteter og studieveiledere.	Veiledning gjennom samtaler er oftest studieveiledernes primæroppgave. God opplæring og jevnlig kompetansehevende tiltak vil øke mestring og trygghet
Mange studenter har behov for studiemestrende ferdigheter.	-Kurs i studiemestring, å takle eksamen, presentasjonsteknikk etc. også nettbaserte kurs	Seksjon for studentstøtte og karrieretjenester SSN (Rådgivning)	

TEMA: Organisasjon og kommunikasjon

Barrierer	Tiltak/Løsningsforslag	Ansvarlig	Kommentar
Mange opplever å ikke forstå den informasjon som gis av USN da språkbruken kan oppleves byråkratisk. Dette gjelder både skriftlige dokumenter og på internett/intranett.	Forenkle og tydeliggjøre språket som brukes på nettsidene våre, i brev som sendes studenter eller eposter. Økt bevissthet om hvem vi snakker med	Kommunikasjonsavdelingen, alle som fatter enkeltvedtak og alle som jobber tett på studentene.	
Opplevelse av at USNs regelverk og forskrifter er unødig komplisert skrevet og byråkratisk	Bevissthet rundt språkbruken i regelverket. Viktig at studentene selv forstår sine rettigheter og plikter.	Seksjon for studiekvalitet og analyse	

TEMA: Fysisk læringsmiljø

Barrierer	Tiltak/Løsningsforslag	Ansvarlig	Kommentar
USN oppleves ikke å være universelt utformet	-En koordinator for Universell utforming. -En arbeidsgruppe som kan se på hvordan USN skal jobbe med temaet. -Utarbeide en beskrivelse av hva studenter og ansatte kan forvente seg mhp UU av det fysiske læringsmiljøet.	Eiendomssjef Driftssjefer	